

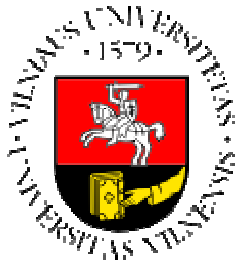
PROFESINĖS VEIKLOS TYRIMAS IR STUDIJŲ PROGRAMŲ ATNAUJINIMAS

ECTS projekto tyrėjų grupė
(V. Beresnevičiūtė, A. Poviliūnas,
R. Žiliukaitė)

Profesinės veiklos lauko tyrimai Lietuvoje

- Lietuvos nacionalinė kvalifikacijų sistema ir profesinės veiklos tyrimai: statybų bei viešbučių ir restoranų sektoriaus profesinės veiklos lauko tyrimai.
- Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistemos nacionalinės koncepcijos parengimas: studijų programų atnaujinimas ir profesinės veiklos lauko tyrimas (<http://www.ects.cr.vu.lt/>)

Profesinės veiklos lauko tyrimas ir studijų programų atnaujinimas

Profesinės veiklos tyrimas studijų programų rengėjams turėtų padėti:

- Į studijų programų projektavimą įtraukti profesinės veiklos lauko patirtį.
- Apibrėžti dalykines bei bendrąsias kompetencijas.
- Rengiant programas pereiti nuo labiau tradicinio požiūrio, kuris daugiau akcentuoja žinias ir turinį, prie Tuningo požiūrio, kuris pabrėžia orientaciją į studentą ir kompetencijų ugdymą.
- Keisti studijų programų atnaujinimo ir rengimo rutiną integruojant į šį procesą profesinės veiklos lauko analizės elementus.

Tyrimo metodika

- Tyrimo metodai **ir** etapai: dokumentų analizė, apklausa, fokusuotų diskusijų grupės, kokybiniai interviu.
- ECTS projekte tyrimą atliko grupė sudaryta iš:
 - profesinio lauko tyrimo ekspertų, parengusių tyrimo metodiką, suformavusių ir parengusių darbui tyrėjų komandą, koordinavusių tyrimo atlikimą ir techninių ataskaitų parengimą.
 - profesinio lauko tyrėjų, atsakingų už profesinės veiklos duomenų surinkimą ir pirminių jų apdorojimą.
 - profesinio lauko tyrėjų – dalykinių grupių atstovų, dalyvavusių rengiant kompetencijų sąrašus, organizuojant fokusuotų diskusijų grupes, sisteminant ir apibendrinant tyrimo duomenis.
 - tyrėjų-profesinio lauko atstovų, tarpininkavusių surandant darbdavies-ekspertus, su kuriais buvo atliekami kokybiniai interviu, ir konsultavusių sisteminant ir apibendrinant surinktus tyrimo duomenis.

Profesinio lauko tyrėjų - dalykinių grupių atstovų indėlis į profesinio lauko tyrimą:

1. Parengti informacijos šaltinių apie profesines veiklas, joms būtinas kompetencijas sąrašą.
2. Peržiūrėti pradinius, dokumentų analize paremtus kompetencijų sąvadás, pateikti pastabas.
3. Remiantis dalykinių grupių narių turimais duomenimis, parengti jų studijų programas baigusių absolventų pareigybių sąvada, dalyvavimas apibrėžiant profesinės veiklos tyrimo lauką.
4. Dalyvauti rengiant klausimyną darbdaviams.
5. Padėti suformuoti studijų programų absolventų grupes fokusuotų diskusijų grupėms.
6. Peržiūrėti fokusuotų diskusijų grupių scenarijų, pateikti pastabas.
7. Dalyvauti fokusuotų diskusijų grupėje su absolventais.
8. Peržiūrėti pagal darbdavių apklausos ir fokusuotų diskusijų grupių duomenis atnaujintus profesinės veiklos kompetencijų sąvadás, pateikti pastabas.
9. Dalyvauti rengiant gaires studijų programoms tobulinti.
10. Komunikuoti surinktą informaciją apie profesinės veiklos lauką studijų programas rengiantiems dalykininkams.

Keturi tyrimo etapai

1 etapas – Dokumentų analizė

Tikslas – parengti dalykinių kompetencijų sąrašą

ECTS projekto patirtis:

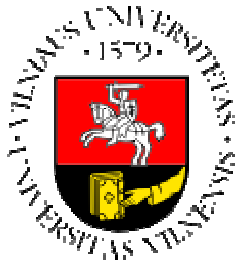
- Pirmame etape, išanalizavus dokumentus, susijusius su [pvz. socialinio darbuotojo] profesine veikla, parengtas pradinis dalykinių ir bendrųjų kompetencijų sąrašas.
- Šis sąrašas taisytas ir patikslintas pagal profesinio lauko tyrėjų-dalykinių grupių atstovų pastabas, o dar vėliau – Tuning ekspertų, iš užsienio universitetų, pastabas.
- Kompetencijų sąrašo sudarymo proceso tarpinis ir galutinis rezultatai – kompetencijų sąrašai.

KAIP PARENGTI DALYKINIŲ KOMPETENCIJŲ SĄRAŠĄ?

ECTS projekto patirtis: dalykinių kompetencijų sąrašai

Studijų kryptis	Kompetencijų skaičius
Chemija	28
Anglų filologija	23
Dailė	26
Informatika	24
Medicina (šeimoms gydytojai)	23
Muzika	30
Visuomenės sveikata	18
Socialinis darbas	38

Pvz. visuomenės sveikata – dalykinės kompetencijos

2011.05.19

ECTS tyrėjų grupė

1	Vertinti fizinės ir socialinės aplinkos poveikį, grėsmes, rizikos veiksnius visuomenės ir atskirų jos grupių sveikatai bei siūlyti jų kontrolės būdus
2	Identifikuoti, išskirti ir analizuoti visuomenės ir individų sveikatos poreikius, problemas bei jas lemiančius veiksnius, vykdyti visuomenės sveikatos saugą
3	Įvertinti ir analizuoti visuomenės, bendruomenės ir šeimos sveikatos įtaką visuomenės socialinei raidai
4	Planuoti, atlikti ir įvertinti gyventojų, aplinkos sveikatos ar sveikatos sistemos tyrimus
5	Paimti, priimti ir ženklinti <u>ėminių</u> , paruošti mėginius tyrimui, vertinti <u>ėminių</u> ir mėginių tinkamumą ištyrimui
6	Valdyti šiuolaikinę gyventojų sveikatos tyrimų, diagnostikos, laboratorinę įrangą, vertinti tyrimų rezultatus
7	Vertinti visuomenės sveikatos rodiklius
8	Formuoti, koordinuoti, įgyvendinti, vertinti, atstovauti nacionalinę ir tarptautinę sveikatos politiką
9	Vertinti sveikatos priežiūros sistemos kokybę, planavimą ir valdymą
10	Siūlyti, rengti ir įgyvendinti prevencines programas, vertinti jų veiksmingumą
11	Vykdyti neužkrečiamųjų ir užkrečiamųjų ligų profilaktiką, prognozę ir kontrolę
12	Kontroliuoti higienos ir darbų saugos rekomendacijų, reikalavimų vykdymą
13	Taikyti mokslinius ir įrodymais grįstos visuomenės sveikatos principus, įgūdžius, metodus ir žinias praktikoje
14	Bendradarbiauti su kolegomis sveikatos priežiūros sistemos viduje ir specialistais kituose sektoriuose
15	Propaguoti sveiką gyvenseną, ugdyti visuomenės sveikatą
16	Taikyti profesinės etikos principus
17	Pritaikyti žinias apie visuomenės sveikatos priežiūros sistemą, sveikatos apsaugos politiką, sveikatos sistemos teisės norminius aktus profesinėje veikloje
18	Naudotis informacinėmis technologijomis visuomenės sveikatos kontekste

Bendrosios kompetencijos pagal Tuningo metodiką (31 kompetencija)

2011.05.19

ECTS tyrėjų grupė

1	Gebėjimas abstrakčiai mąstyti, analizuoti ir sisteminti informaciją
2	Gebėjimas žinias pritaikyti praktikoje
3	Gebėjimas organizuoti ir planuoti
4	Dalykinės srities žinios ir savo profesijos supratimas
5	Gebėjimas bendrauti žodžiu ir raštu gimtąja kalba
6	Gebėjimas bendrauti užsienio kalba
7	Informacinių ir komunikacijos technologijų naudojimo įgūdžiai
8	Gebėjimas atlikti mokslinius tyrimus
9	Gebėjimas mokytis
10	Gebėjimas ieškoti informacijos iš įvairių šaltinių, ją apdoroti ir analizuoti
11	Kritinio ir savikritinio mąstymo gebėjimas
12	Gebėjimas prisitaikyti prie naujų situacijų
13	Gebėjimas kurti naujas idėjas (kūrybiškumas)
14	Gebėjimas spręsti problemas
15	Gebėjimas priimti sprendimus
16	Gebėjimas dirbti grupėje
17	Tarpasmeniniai ir bendravimo įgūdžiai
18	Gebėjimas motyvuoti žmonės siekti bendrų tikslų
19	Gebėjimas bendrauti su žmonėmis, kurie nėra darbuotojo profesinės srities ekspertai

#	
20	Gebėjimas atsižvelgti į įvairovę ir <u>daugiakultūriškumą</u>
21	Gebėjimas dirbti tarptautinėje aplinkoje
22	Gebėjimas dirbti savarankiškai
23	Gebėjimas rengti ir valdyti projektus
24	Dėmesys saugumui
25	Iniciatyvumas ir verslumas
26	Gebėjimas veikti etiškai (etiniai įsipareigojimai)
27	Gebėjimas įvertinti ir palaikyti darbo kokybę (dėmesys kokybei)
28	Atkaklumas ir ryžtingumas vykdant pavestas užduotis ir prisiimtus įsipareigojimus
29	Įsipareigojimas saugoti aplinką
30	Socialinis atsakingumas ir pilietiškumas
31	Lygių galimybių ir tolerancijos principo laikymasis
32	Kita (nurodykite) _____

2 etapas – Darbdavių apklausa

- Panaudojant parengtą dalykinių ir bendrųjų kompetencijų sąrašą, atliekama darbdavių apklausa.
 - Šios apklausos **tikslas** – išsiaiškinti Lietuvos darbdavių nuostatas apie įmonėse dirbančių aukštųjų mokyklų absolventų, baigusių [pvz. socialinio darbo] studijų programas, bendrąsias ir dalykines kompetencijas.
 - Darbdaviai apklausiami taikant **standartizuotą klausimą**, derinant tiesioginio interviu ir apklausos internetu metodą. Darbdavių apklausą pagal profesinės veiklos tyrimo ekspertų parengtą metodiką atliko visuomenės nuomonės tyrimų agentūra.
 - Darbdavių imties sudarymas:
 - Kvotinė atranka
 - **Absolventų duomenų bazės**

Darbdavių apklausa ECTS projekte

- 8 nepriklausomos darbdavių imtys; apklausti darbdaviai, kurių įmonėse, įstaigose dirba 2005-2010 m. studijas baigę skirtingų pakopų šių studijų kryptių absolventai:
 1. Anglų filologija
 2. Chemija
 3. Informatika
 4. Muzika
 5. Dailė
 6. Socialinis darbas
 7. Medicina (šeimoms gydytojais)
 8. Visuomenės sveikata

http://www.ects.cr.vu.lt/Projekto_rezultatai

Darbdavių apklausos rezultatai

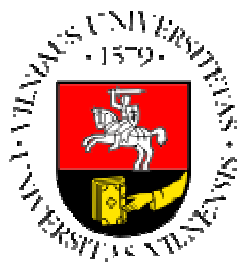
- Patvirtinti (validuoti) atskirų studijų kryptių kompetencijų sąrašai;
- Skaitinė kompetencijų vertinimo reikšmė;
- Galimybė analizuoti duomenis pagal atitinkamas kategorijas;
- Sukurti tyrimo instrumentai, galimi naudoti kituose tyrimuose.

Pvz. socialinio darbo rezultatai

19 lentelė. Dalykinių gebėjimų ir įgūdžių svarbos profesinei veiklai ir lygmens, kurį darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti, vertinimas (vidurkiai)

Dalykiniai gebėjimai ir įgūdžiai ²	Gebėjimo svarba darbuotojo profesinei veiklai įmonėje/įstaigoje ³		Gebėjimo lygmuo, kurį darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti įmonėje/įstaigoje ⁴	
	Vidurkis	Standartinis nuokrypis	Vidurkis	Standartinis nuokrypis
Gebėjimas užmegzti ir palaikyti abipusio pasitikėjimo santykį su klientu (kliento sistema)	3,81	0,42	3,18	0,71
Gebėjimas bendrauti su klientu (kliento sistema) jo suvokimo lygmeniu	3,76	0,43	3,17	0,6
Gebėjimas darbe su klientu (kliento sistema) vadovautis tinkama vertybine laikysena (socialinio darbuotojo etika)	3,76	0,43	3,14	0,91
Gebėjimas išsiginėti iš konkrečios klientų grupės poreikių ypatumus ir jais vadovaujantis teikti pagalbą	3,73	0,45	3,09	0,59
Gebėjimas atsakingai apsieiti su kliento (kliento sistemos) konfidencialia informacija	3,64	0,56	3,14	0,91
Gebėjimas darbe su klientu (kliento sistema) mobilizuoti reikiamus išteklius - kliento aplinkos, kitų specialistų, organizacijų, bendruomenės ir pan.	3,63	0,51	2,87	0,87
Gebėjimas apsieiti su ypatingomis agresijos formomis bei konfliktais	3,63	0,54	2,77	0,78
Įvairių socialinio darbo su klientais metodų išmanymas ir gebėjimas juos taikyti	3,59	0,55	2,95	0,74

Ar skiriasi darbdavių bendrųjų kompetencijų svarbos vertinimas pagal studijų kryptis?

DAILĖ		MUZIKA
<ul style="list-style-type: none"> ○ Dalykinės srities žinios ir savo profesijos supratimas ○ Gebėjimas dirbti savarankiškai ○ Gebėjimas kurti naujas idėjas (kūrybiškumas) ○ Gebėjimas bendrauti užsienio kalba ○ Atkaklumas ir ryžtingumas vykdant pavestas užduotis ir prisiimtus įsipareigojimus ○ Gebėjimas bendrauti žodžiu ir raštu gimtąja kalba ○ Gebėjimas spręsti problemas ○ Gebėjimas priimti sprendimus 		<ul style="list-style-type: none"> ○ Gebėjimas dirbti grupėje ○ Gebėjimas įvertinti ir palaikyti darbo kokybę (dėmesys kokybei) ○ Dalykinės srities žinios ir savo profesijos supratimas ○ Gebėjimas kurti naujas idėjas (kūrybiškumas) ○ Atkaklumas ir ryžtingumas vykdant pavestas užduotis ir prisiimtus įsipareigojimus ○ Tarpasmeniniai ir bendravimo įgūdžiai ○ Gebėjimas motyvuoti žmonės siekti bendrų tikslų ○ Gebėjimas dirbti savarankiškai ○ Gebėjimas prisitaikyti prie naujų situacijų ○ Gebėjimas priimti sprendimus ○ Gebėjimas bendrauti žodžiu ir raštu gimtąja kalba

ANGLŲ KALBA	INFORMATIKA
<ul style="list-style-type: none"> ○ Dalykinės srities žinios ir savo profesijos supratimas ○ Gebėjimas įvertinti ir palaikyti darbo kokybę (dėmesys kokybei) ○ Gebėjimas spręsti problemas ○ Atkaklumas ir ryžtingumas vykdant pavestas užduotis ir prisiimtus įsipareigojimus ○ Gebėjimas bendrauti užsienio kalba ○ Tarpasmeniniai ir bendravimo įgūdžiai ○ Gebėjimas priimti sprendimus ○ Gebėjimas bendrauti žodžiu ir raštu gimtąja kalba ○ Informacinių ir komunikacijos technologijų naudojimo įgūdžiai ○ Gebėjimas dirbti savarankiškai 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Dalykinės srities žinios ir savo profesijos supratimas ○ Gebėjimas spręsti problemas ○ Gebėjimas dirbti savarankiškai ○ Gebėjimas žinias pritaikyti praktikoje ○ Gebėjimas abstrakčiai mąstyti, analizuoti ir sisteminti informaciją ○ Atkaklumas ir ryžtingumas vykdant pavestas užduotis ir prisiimtus įsipareigojimus ○ Gebėjimas priimti sprendimus ○ Gebėjimas mokytis ○ Kritinio ir savikritinio mąstymo gebėjimas ○ Gebėjimas bendrauti užsienio kalba ○ Gebėjimas kurti naujas idėjas (kūrybiškumas)

SOCIALINIS DARBAS	ŠEIMOS GYDYTOJAI
<ul style="list-style-type: none"> ○ Tarpasmeniniai ir bendravimo įgūdžiai ○ Gebėjimas organizuoti ir planuoti ○ Gebėjimas spręsti problemas ○ Dalykinės srities žinios ir savo profesijos supratimas ○ Gebėjimas veikti etiškai (etiniai įsipareigojimai) ○ Gebėjimas žinias pritaikyti praktikoje ○ Gebėjimas priimti sprendimus ○ Gebėjimas dirbti savarankiškai ○ Gebėjimas bendrauti žodžiu ir raštu gimtąja kalba ○ Atkaklumas ir ryžtingumas vykdant pavestas užduotis ir prisiimtus įsipareigojimus 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Gebėjimas organizuoti ir planuoti ○ Gebėjimas bendrauti žodžiu ir raštu gimtąja kalba ○ Gebėjimas abstrakčiai mąstyti, analizuoti ir sisteminti informaciją ○ Gebėjimas žinias pritaikyti praktikoje ○ Dalykinės srities žinios ir savo profesijos supratimas ○ Gebėjimas spręsti problemas ○ Gebėjimas dirbti grupėje ○ Gebėjimas priimti sprendimus ○ Gebėjimas ieškoti informacijos iš įvairių šaltinių, ją apdoroti ir analizuoti ○ Gebėjimas įvertinti ir palaikyti darbo kokybę (dėmesys kokybei)

Trumpos išvados

- Nors bendras visų bendrųjų kompetencijų vertinimo vidurkis visose kryptyse mažai skiriasi, tačiau atidžiau analizuojant kaip išranguojamos bendrosios kompetencijos pagal svarbą skirtingose kryptyse, pastebimi skirtumai:
 - Dailė ir muzika skiriasi nuo kitų krypčių didesnės svarbos teikimu gebėjimui kurti naujas idėjas (kūrybiškumui). Tačiau lyginant tarpusavyje šias kryptis, matome, kad dailėje svarbesnis yra savarankiškumas, o muzikoje – komandinis darbas.
 - Anglų filologijoje didesnė svarba nei kitose kryptyse yra teikiama komunikaciniams gebėjimas.
 - Informatikai, chemikai, medikai dažniau negu socialinių ir humanitarinių mokslų atstovai kaip svarbų vertina gebėjimą abstrakčiai mąstyti, analizuoti ir sisteminti informaciją.
 - Socialiniams darbuotojams ir šeimos gydytojams svarbiausi yra bendravimo įgūdžiai ir gebėjimas organizuoti bei planuoti savo darbą.

3 etapas – Grupiniai interviu su absolventais

- Diskusijose dalyvauja tik studijų programų, kurias numatyta atnaujinti absolventai.
- Diskusijų **tikslas** – atskleisti absolventų nuomones apie dalykines ir bendrąsias kompetencijas, kurias jie įgijo studijų metu, tam tikrų profesinės veiklos žinių ir įgūdžių poreikį ar trūkumą, jų pasiūlymus, kaip atnaujinti jų pabaigtas studijų programas.
- Fokusuotų diskusijų su absolventais metodika.

4 etapas – Kokybiniai interviu su darbdaviais ekspertais

- Interviu paskirtis – aptarti su darbdaviais kiekybinės darbdavių apklausos rezultatus bei sužinoti darbdavių pasiūlymus, kaip atnaujinti studijų programas.

Kokybinio tyrimo rezultatai

- Absolventų požiūris (studijų programų, kompetencijų vertinimas).
- Darbdavių nuomonė ir interpretacijos (dalykinių ir bendrųjų kompetencijų sąrašų aptarimas).
- Patvirtinti (validuoti) atskirų studijų kryptių kompetencijų sąrašai.
- Papildyti atskirų studijų kryptių kompetencijų sąrašai.
- Rekomendacijos, siūlymai studijų programoms atnaujinti.

AČIŪ UŽ DĖMESĮ

[http://www.ects.cr.vu.lt/Projekto rezultatai](http://www.ects.cr.vu.lt/Projekto_rezultatai)
arunas.poviliunas@fsf.vu.lt
ruta.ziliukaite@fsf.vu.lt